Magazin

// TEMA TJEDNA //

POPRAVLJEN UGLED HRVATSKE (I.)

Magazin

JOSIP GLAURDIĆ

DIPLOMACIJA JE NAJBOLJA KAD SE NE VIDI I NE ČUJE

ARHIVA/GS

DR. SC. JOSIP GLAURDIĆ
Profesor političkih znanosti na Sveučilistu u Luksemburgu

Nakon svibanjskih izbora za europski parlament, svjedočili smo aktivnom lobiranju za funkcije u institucijama EU-a za iduće petogodišnje razdoblje. Uz Pejčinović Burić i Šuicu, na važnim su funkcijama i Maja Markovčić Kostelac i Ivana Maletić.

▼ ***Kako sve to komentira, pitali smo dr. sc. Josipa Glaurdića, sa Sveučilišta u Luksemburgu?***

- Na niz funkcija u Europskoj uniji kadar se postavlja i funkcije se dodjeljuju prema raznim ključevima. Ne želim umanjivati uspjeh ljudi koje spominjete - pogotovo Pejčinović Burić - ali dobar je dio njihova uspjeha u činjenici da Hrvatskoj, kao i svakoj drugoj članici Europske unije, određeni broj pozicija u aparatu jednostavno "pripada". Baš kao što svaka članica dođe na red za predsjedanje Europskim vijećem. Ono što je zanimljivo i vrijedno spomena jest da su sve osobe koje ste naveli - žene. To možemo interpretirati na niz načina. Možda je najbolje reći kako je to savršen odraz kvalitete našeg i ženskog i muškog kadra.

DVOBRZINSKA EUROPA

▼ ***Bez obzira na činjenicu da je ugled i utjecaj RH porastao, barem što se tiče Europske unije, što nam je činiti da on u budućnosti bude još veći i izraženiji?***

- S obzirom na moj odgovor na vaše prethodno pitanje, možete pretpostaviti što je moj odgovor na ovo pitanje. Naravno kako činjenica da imamo nekoliko diplomata ili političara na nekim pozicijama ne odmaže, ali ugled i utjecaj neke zemlje ne mjeri se time, odnosno ne mjeri se tim pozicijama koje naši političari i diplomati imaju. Želimo li stvarno povećati svoj ugled i utjecaj, napredujmo u ekonomiji i znanosti i počnimo rješavati probleme naših građana, kao i probleme koje mi kao država imamo sa susjedima. Sve članice EU-a su prave članice, bar dok ili ako ne dođe do uvođenja "dvobrzinske" Europe, koju neki na Zapadu zagovaraju. Razlika, međutim, postoji između zemalja koje proračunu Unije više pridonose i onih koje iz njega više uzimaju. Kad postanemo dio tih koje više pridonose nego što uzimaju - onda ćemo imati o čemu razgovarati.

▼ ***Ako smo u EU-u postali cijenjeni, što je s "ostatkom" vanjske politike, s veleposlanicima u svijetu, vidimo da tu ima dosta problema (skandal sa zaposlenicom u Berlinu...). Drugim riječima, kakva nam je diplomacija u širem smislu, ne samo ona u Bruxellesu i Strasbourgu?***

- Diplomacija je najbolja kad ju naša javnost ne vidi i ne čuje, ali ju vide i čuju oni koji trebaju. Očito je da postoje problemi, pogotovo ako je u pitanju kadroviranje prema političkoj podobnosti, a ne diplomatskoj sposobnosti ili potencijalu. No želim naglasiti da je diplomacija tih i mukotrpan posao građenja prije svega političkog razumijevanja i suradnje. U našoj predsjedničkoj kampanji se o diplomaciji govori kritički, uz često potpuno nerazumijevanje njezine uloge. Naravno da potrošnja u raznim sektorima Ministarstva vanjskih poslova mora biti transparentna. Ali mjerenje navodne učinkovitosti našeg diplomatskog predstavništva u zemlji xyz rastom našeg izvoza u zemlju xyz potpuno je promašeno. Pri tome je pogotovo začuđujuće što se kao ideal kojem moramo težiti često spominje trenutna američka diplomacija, odnosno činjenica da je trenutni američki veleposlanik u Hrvatskoj biznismen. A čovjek je dobio svoju poziciju jer je donirao nekoliko stotina tisuća dolara kampanji Donalda Trumpa. Uostalom, jako su se usrećile američke kompanije s njim kao veleposlanikom u Hrvatskoj. Hrvatskoj diplomaciji još samo trebaju lokalni biznismeni koji svoje pozicije kupuju političkim donacijama pa da upotpunimo sliku našeg crony kapitalizma.

REGIJA I PROŠIRENJE

▼ ***Približava se hrvatsko predsjedanje Europskim vijećem. Hoće li nas 1. siječnja 2020. dočekati i problem Brexita, između ostalog, ali i napeti odnosi EU-a s Rusijom, problem migracija, sigurnosti...?***

- Najbolji odgovor na ovo pitanje dao je predsjednik Sabora, koji se nekidan nije mogao sjetiti tko je predsjedao Europskim vijećem prošle godine. U pitanju je prije svega administrativna pozicija. Na Hrvatsku je jednostavno došao red. Svi problemi koje navodite bit će pred Europskom unijom u prvih šest mjeseci iduće godine. Naravno da će administrativni napor biti velik izazov našim diplomatima i Ministarstvu vanjskih i europskih poslova, ali stvarni hrvatski utjecaj na politiku Europske unije prema svim tim problemima bit će ništa veći ili ništa manji nego što je bio do sada. Ono gdje bismo mogli imati bar nekakav utjecaj jest pitanje odnosa EU-a prema našoj regiji, odnosno prema proširenju.

Iz perspektive naših nacionalnih interesa, dakle, uspjeh hrvatskog predsjedanja Europskim vijećem mjerit će se našom sposobnošću da pomaknemo stvari s mrtve točke, na kojoj se već neko vrijeme nalaze. **(D.J.)** ■

PIXSELL

OD IGRAČA S TRIBINE DO STALNOG PRVOTIMCA

MALA ZEMLJA VELIKOG UTJECAJA: VISOKE POZICIJE U INSTITUCIJAMA EUROPSKE UNIJE

SANJINSTRUKIC/PIXSELL

Piše: Damir GREGOROVIĆ

Da hrvatski premijer Andrej Plenković ima značajan ugled u Bruxellesu (samim time i Hrvatska), a što mu se donedavno često osporavalo, potvrda su i nedavna imenovanja četiriju hrvatskih dužnosnica u najvišim moćima vlasti Europske unije. Kod nove predsjednice Europske komisije Ursule von der Leyen naš je premijer dobio puno kredita, a vjerojatno ga ima još. Dokaz tome je i to što je donedavna HDZ-ova europarlamentarka Dubravka Šuica novim sazivom europske vlade dobila dosad najvišu funkciju postavši potpredsjednica Europske komisije za demokraciju i demografiju, a time i moćnu poziciju unutar EU-a. "Želimo dati novi poticaj demokraciji u Europi", rekla je i von der Leyen i istaknula upravo Hrvaticu u svom timu nominiranih europskih povjerenika u vrhu Komisije. Uz to Šuica je dobila još i važnu ulogu predstavljanja EK-a u organizaciji i provedbi odluka velike Konferencije o budućnosti Europe, koja će započeti 2020. i trajati dvije godine, a koja bi trebala završiti velikim odlukama država članica koje će definirati novu reformiranu Europsku uniju za desetljeća koja dolaze. Šuičino imenovanje čak je pozdravio i kolega joj iz suprotnog tabora, SDP-ov europarlamentarac Tonino Picula, izjavivši: "Ovo je napredak u odnosu na povjerenika u Junckerovu timu." Naravno, zadovoljstvo nije krila ni sama Šuica koja je rekla: "To je veliko priznanje hrvatskoj politici i premijeru, koji je bio jedan od glavnih pregovarača", izjavila je Šuica, koja će biti zadužena i za vraćanje nade ljudima pogođenima demografskim problemima, te dodala: "Kada se gubi vjera u demokraciju, gubitak nade može se vezati i uz demografiju."

Predsjednik Vlade Plenković također se osvrnuo na Šuičin izbor, kao i još nekoliko kandidatkinja na ključna mjesta u europskim institucijama. "Činjenica da je Hrvatska nakon šest godina dobila u Europskoj komisiji ulogu potpredsjednice znak je našeg položaja u Europskoj uniji i znak našeg političkog utjecaja. To je poruka za koju je bitno da je znaju naši politički akteri, promatrači i građani", kazao je Plenković. Također je istaknuo kako mu je posebno drago što je Šuica dobila dvije vrlo važne teme - demokraciju i demografiju. "Vjerujem da će ona kao bivša gradonačelnica, saborska zastupnica i europarlamentarka znati stavljati te dvije teme u prvi plan. Tema demografije je nova tema u portfelju Europske komisije, a uvrštena je prvenstveno na naše inzistiranje. Nakon posjeta Ursule Von der Leyen uvrstili smo tu temu u portfelj potpredsjednice Europske komisije i to još iz Hrvatske", ističe. "Pritom će Dubravka Šuica biti zadužena i za ključnu političku temu. Za budućnost europskoga projekta. To posebno naglašavam zbog kaosa koji se posljednje tri godine vodi zbog referenduma koji je Cameron organizirao. Velika Britanija se praktički bavi sama sobom, što je gotovo nevjerojatno. Tri godine je prošlo i ne zna se hoće li ili neće izaći", rekao je premijer, koji je u pogledu demografije, problema koji pritišće i Hrvatsku, ali i bar 14 od 28 članica EU-a, u Urusuli von der Leyen očito pronašao dobru sugovornicu.

AKCIJA LOBIRANJA

"Konferencija o budućnosti Europe dobiva novu dimenziju u ovako promijenjenim okolnostima u svjetlu Brexita. Kroz angažman naše povjerenice dodatno ćemo se profilirati u Europskoj uniji", dodao je Plenković. S tim u vezi, treba podsjetiti kako je dva mjeseca prije Šuičina imenovanja, izabrana donedavna ministrica vanjskih i europskih poslova Marija Pejčinović Burić za glavnu tajnicu Vijeća Europe, kojim će Hrvatska predsjedati u prvoj polovini 2020. godine. "Hrvatska dobiva dvije uloge u idućem razdoblju koje prije nismo mogli ni zamisliti. To nije jednostavno, niti uobičajeno, niti za mnoge očekivano. Vidim da mnogi ne mogu sakriti jal ni ljubomoru. Šteta", kazao je premijer. "Drago mi je da je Maja Markovčić Kostelac postala čelna osoba Europske agencije za pomorsku sigurnost. Drago mi je da je moja kolegica Ivana Maletić postala članica Europskog revizorskog suda. Možemo reći da smo u vanjskopolitičkom smislu napravili iskorake bez presedana u pozicioniranju hrvatskih dužnosnika na međunarodnoj razini", zaključno je rekao Plenković o toj temi.

Iako dio oporbe u Hrvatskoj navodi da Šuica baš i nije nije sretno rješenje kad se radi o sektoru demokracije, vanjskopolitički je uspjeh RH nedvojben. Drugim riječima, RH je postigla diplomatski i politički vrhunac, jer su neka važna mjesta u vrhu europske vlasti sad popunjena hrvatskim političarkama, čime se Hrvatska čvrsto pozicionirala u međunarodnim institucijama. A sve one zajedno čine moćnu polugu hrvatskih interesa u Europi. Politički analitičari također naglašavaju da je ovakav rasplet dio šireg strateškog promišljanja i da nije slučajno da su sve žene. Naime, predsjednica EK-a Ursula von der Leyen uspjela je na kraju osigurati i ravnotežu spolova jer u svom timu ima 14 muškaraca i 13 žena. Što se pak Hrvatske tiče, u tom i takvom odnosu snaga, može se zaključiti kako je riječ o promišljenoj Plenkovićevoj akciji lobiranja za hrvatske europske interese. Naime, premijer je svjesno podržao von der Leyen kako bi poslije mogao tražiti bolju poziciju za Hrvatsku.

Nadalje, od Šuičina resora puno očekuju i hrvatski demografi, no također su prilično skeptični. Muči ih pitanje pražnjenja jugoistoka Europe i to što sve države u tom pogledu nemaju iste interese. Dakle, što će točno raditi Dubravka Šuica? Što se demografije tiče, kaže da puno zemalja EU-a ima problema s tim, među njima i Hrvatska. "Želimo ući u bit problema, pokušati pomoći na pitanju zašto dolazi od odljeva mozgova, zašto mladi ljudi odlaze, i pokušati horizontalno taj problem rješavati. Na početku treba snimiti stanje, a onda djelovati", rekla je. Dosadašnja zastupnica u Europskom parlamentu dodala je da u području kojim će se baviti u Komisiji "ima nešto iskustva i znanja" i da je upoznata s problemima koje će trebati rješavati. Među njima je kao veliki izazov i organizacija Konferencije o budućnosti Europe koja je zamišljena kao forum za povezivanje europskih građana, civilnog društva i europskih institucija, a cilj joj je da Europljani kažu kakvu Uniju žele i kako njome upravljati. "To uključuje rasprave s građanima, dijaloge koje smo i do sada imali. Potrebno je slušati što građani hoće, jer oni ponekad osjećaju da su udaljeni od Europske unije. Ono što se od mene očekuje jest da budem najizraženija u srednjoj i istočnoj Europi, gdje su ponekad demokratske vrijednosti poljuljane", rekla je Šuica.

Plenković je strateška mjesta u vrhu europske vlasti popunio hrvatskim političarkama, čime se RH čvrsto pozicionirala u međunarodnim institucijama.

Dubravka Šuica dobila je još i važnu ulogu predstavljanja Europske komisije u organizaciji i provedbi odluka velike Konferencije o budućnosti Europe.

Predsjednica EK-a Ursula von der Leyen poslala je pak svakom članu svoje ekipe pismo u kojemu pojašnjava što od njih očekuje u resoru koji im je dodijeljen: "Željela bih vam povjeriti ulogu potpredsjednice za demokraciju i demografiju. Europski građani moraju imati vodeću i aktivnu ulogu u izgradnji naše Unije. Odaziv na ovogodišnje europske izbore pokazao je da građani žele da se njihov glas jače čuje o tome kako će se razvijati naša Unija i na što bi se trebala fokusirati", stoji u pismu upućenom Dubravki Šuici. "Trebamo također adresirati neke od dubokih promjena u našem društvu koje su dovele do toga da neki ljudi izgube vjeru u našu demokraciju. Oni koji osjećaju da su napredak i tranzicija prošli mimo njih postat će najvjerojatnije nezadovoljni. Korijen toga problema za mnoge je više u demografskim promjenama nego demokratskim strukturama. Zato želim da Vi vodite posao Komisije kako biste osigurali da Europa razumije i reagira na jedan od najvećih izazova: demografske promjene. To zahvaća sve dijelove našeg društva, od gospodarstva do zdravstvene skrbi, od migracija do okoliša i oblikuje našu politiku, društvo i kulturu te utječe na naše mjesto u svijetu", zaključuje von der Leyen.

VELIKA OČEKIVANJA

Što se tiče Konferencije o budućnosti Europe, von der Leyen poručuje da želi opipljiv uspjeh. Šuica bi, dodaje predsjednica Komisije, u prvih šest mjeseci mandata trebala napraviti izvješće o utjecaju demografskih promjena na različite skupine u društvu i na područja koja su neproporcionalno pogođena time te identificirati kako djelovati na njihovu rješavanju. Od nje se očekuje da predloži kako se najbolje može pomoći najpogođenijim područjima kroz ciljane reforme i investicije kako bi se, među inim, poboljšala infrastruktura i pristup uslugama. Bit će zadužena za pripremu dokumenata za pokretanje široke javne rasprave o dugotrajnim učincima demografskih promjena na skrb i mirovine te kako bi se razmotrilo jesu li socijalni sustavi u Europi dorasli potrebama sve starijeg stanovništva. Šuica će također raditi na koordinaciji rada na budućem programu za pomoć djeci i na izradi sveobuhvatne strategije o pravima djeteta, koja treba uključivati zaštitu ranjive djece, zaštitu njihovih prava na internetu i sprječavanje nasilja. Naravno, u europskim institucijama puno je posla i pred njezinim trima novoimenovanim kolegicama iz Hrvatske.

Sve u svemu, dovoljno da se danas može govoriti o "Plenkovićevom bruxelleskom manevru i stvaranju utjecaja u središtu europske moći". Jer, kako ističu i bruxelleski promatrači i analitičari, "premijerovo pogonsko gorivo je i osobna ambicija, a svoj i hrvatski status još više će zacementirati na skorašnjem kongresu pučana u Zagrebu." ■

Demokracija u krizi

● Ako ste se možda zapitali što će Dubravka Šuica imati reći Europi o demokraciji, dovoljno je navesti sljedeće. Naime, čak i više od polovine građana Njemačke, 53 posto, smatra da je demokracija u njihovoj zemlji u opasnosti, objavio je prošlog tjedna rezultate istraživanje institut YouGov u Koelnu. Četiri od deset ispitanih vjeruje da će se stanje demokracije u sljedećih 10 godina pogoršati. Prema mišljenju 47% ispitanih, najveća opasnost za demokraciju je ekstremna desnica, 27% smatra da su to desni populisti i useljenici, a 22% ekstremni ljevičari i SAD.

DAVOR GJENERO

UČINAK NA JAVNE POLITIKE

DAVOR GJENERO
Politolog i nezavisni politički konzultant iz Zagreba

Premijer Plenković pohvalio se između ostalog i velikim uspjehom svoje vlade, naposе kad se radi o Europskoj uniji. Uz Pejčinović Burić i Šuicu, na važnim su funkcijama i Maja Markovčić Kostelac i Ivana Maletić. Za komentar cijele situacije zamolili smo političkog analitičara Davora Gjenera.

DUBOKA PROMJENA

▼ ***Je li bilo očekivano da RH ima četiri žene na važnim EU funkcijama?***

- Iako u sva četiri slučaja europski ugled premijera Plenkovića sigurno ima velikog utjecaja, ovi se uspjesi personalne politike premijera Plenkovića i aktualne administracije bitno razlikuju. Postavljenja gospođe Šuice i gospođe Pejčinović-Burić su političke odluke, a imenovanja gospođe Maletić i gospođe Markovčić-Kostelac zasnovana su na ekspertnim, stručnim kriterijima. Gospođa Markovčić godinama pripada u sam vrh hrvatske javne uprave. Karijeru u Ministarstvu pravosuđa započela je od najnižih pravničkih poslova, odmah u vrijeme osnivanja Ministarstva pomorstva, i postupno je napredovala do vrha, ravnateljice uprave i državne tajnice. Kao i više njezinih kolega sa sličnim biografijama, ona pripada ne samo u krunu hrvatske javne uprave nego se pokazalo da joj je mjesto u samom vrhu europske administracije.

Vrhunski javni službenici u europskoj administraciji zemlji članici često vrijede i više nego parlamentarni zastupnici ili povjerenici, jer operativno oni upravljaju resursima Europske unije. Pomoć hrvatskom pomorskom sektoru, zaštiti Jadrana, pa i nacionalnoj sigurnosti, što ju je gospođa Markovčić pružila, dragocjena je. Naravno, takvu potporu svojoj domovini europski javni službenik može pružiti samo sukladno kriterijima izvrsnosti. Da bi se poslovi vezani uz zajednički europski interes mogli prenijeti na zemlju članicu, a time i sredstva za obavljanje poslova korisnih cijeloj Uniji, taj segment državne uprave u zemlji članici mora zadovoljavati kriterije izvrsnosti. Prednost premijera Plenkovića je da on dobro poznaje hrvatsku javnu upravu i zna njezine jake točke, pa zna i koji su kandidati u koje vrijedi "investirati" vlastiti europski ugled.

Kad je riječ o gospođi Maletić, jasno je da se radi o vrhunskoj poznavateljici europskih ekonomskih procedura i osobi koja je kao javna službenica imala važnu ulogu u hrvatskom pristupanju Europskoj uniji, a koja je poslije kao političarka bitno doprinijela uspjehu prvih hrvatskih europskih koraka. Njezin prijelaz iz Europskog parlamenta natrag u ekspertni posao na najvišoj europskoj razini bio je osjetljiv samo zbog moguće opstrukcije. Sjetimo se da je njezin prethodnik, jedan od vrhunskih hrvatskih ekonomista, Neven Mates, u vrijeme prethodne administracije imao problema pri izboru na dužnost, unatoč neupitnim stručnim referencama. Izbor gospođe Maletić, međutim, s Plenkovićevim je europskim ugledom i novim položajem Hrvatske u Uniji, prošao bez ikakva sumnjičenja.

Gospođa Šuica unutar obitelji Europske pučke stranke nije makar tko, godinama je jedna od najistaknutijih članica ženskog krila EPP-a, poštovana među kolegicama. Kao ključna osoba hrvatske delegacije u Europskom parlamentu stekla je dodatni ugled, a tek kao šalu, kao rijetko tko iskoristila je svoju zavičajnost; malo je tko u Europskom parlamentu napravio toliko za promociju grada u kojemu je nekad bio gradonačelnik kao Dubravka Šuica za Dubrovnik. Naravno, njezin osobni odnos s gospođom von der Leyen, ali i kredit koji premijer Plenković ima kod nove predsjednice EK-a, utjecali su na njezino potpredsjedničko mjesto. Činjenica da su elementi agende nove predsjednice, kojima je bitno doprinio upravo premijer Plenković, postali dio portfelja gospođe Šuice, samo govori da premijer doista sudjeluje u oblikovanju europskih javnih politika i da njegovo djelovanje u Europskom vijeću nije samo formalno. I na koncu, ništa od ovog ne bi bilo moguće da premijer nije ljetos poveo akciju kojom je spriječen izbor socijalističkog kandidata za predsjednika EK-a, zbog čega je premijer Plenković bio besramno napadan u domaćoj javnosti.

▼ ***Koliko je za taj uspjeh zaslužan Plenković? Dojam je da je uspješno lobirao...***

- Ne znam je li se neka država našla u situaciji da istovremeno ima šeficu ključnog tijela u Europi koje se bavi zaštitom i razvojem demokratskih tekovina, potpredsjednicu Europske komisije koja se bavi zaštitom demokracije, i u situaciji je da preuzme predsjedanje Vijećem EU-a, i tako svoje teme zaštite i razvoja demokracije stavi u fokus cijele Unije. Premijer Plenković može ostaviti daleko vidljiviji pečat na EU nego što je to netko očekivao, a izborom suradnika/ca stvorio je pretpostavke za obavljanje tog posla. Prije tri-četiri godine Hrvatska je slovila kao najmanje utjecajna članica EU-a, tako je bar pisao Politico na osnovi istraživanja što su ga proveli u svojoj redakciji. Naš veleposlanik pri EU-u bio je na rubu svih lobističkih procesa, a tadašnji premijer tek je formalno sudjelovao na sastancima Europskoga vijeća, izoliran, bez volje da gradi bilo kakve socijalne mreže i kontakte s kolegama. Premijer Plenković je sve to promijenio, a kako duboka je ta promjena, vidjelo se kad ga je Europska pučka stranka izabrala da bude jedan od dvojice zastupnika njezinih interesa pri izboru predsjednika/ce Europske komisije. Samo lobiranje je važno, ali nije dovoljno. Daleko je važniji ugled, kredibilitet među kolegama, a njega je premijer Plenković stvorio i u većoj mjeri nego što se moglo očekivati.

NADE SU VELIKE

▼ ***Kad se sve uzme u obzir, dojam je da smo kao nikad dosad cijenjeni u EU-u, da nam je ugled i utjecaj porastao. U čemu je tajna takvog uspjeha?***

- Nema tajni. Valja provoditi politiku koja je usklađena s temeljnim europskim vrijednostima, valja biti pouzdan i imati strpljenje i razumijevanje za interese drugih članica Unije.

▼ ***Može li se zaključiti da smo tek sad, nakon šest godina, postali prava članica EU-a?***

- Pričekajmo kraj predsjedanja, pa ćemo vidjeti kolik pečat je Hrvatska stvarno sposobna dati Europskoj uniji. Nade su velike.

▼ ***Što će nam donijeti predsjedanje Europskim vijećem od 1. siječnja 2020.?***

- Ključni posao bit će novi proračunski okvir Europske unije, a u pitanju je zaštita jedne od temeljnih europskih vrijednosti - kohezije, i zajedničkog načela, načela solidarnosti članica. Hrvatska će imati veliku ulogu u zaštiti kohezijskih fondova Unije u budućem proračunskom okviru, a time i zaštite načela ravnomjernog i održivog razvoja EU-a, koje je jedno od temeljnih skupnih načela. **(D.J.)** ■